

Maandblad nr. 1 29e Jaargang 2001/2002.

Agenda voor de te houden hobbyavond op **maandag 3 september 2001**

in de Reenske Compagnie, Tak van Poortvlietstraat 361, te Hoogezand.

Aanvang 19.45 uur

A G E N D A

1. Opening
2. Ingekomen stukken en mededelingen
3. Uitleg van de gekeurde vijvers door de heren Rudolphus uit Assen
4. Pauze met verloting
5. Vervolg punt 3
6. Rondvraag
7. Sluiting

Toelichting.

De heren Rudolphus hebben in het afgelopen seizoen een avond voor ons verzorgt. Dus we kennen de heren een klein beetje. Het leek hun leuk om onze vijvers eens te keuren.

We zijn benieuwd wat ze er van vonden.

Uiteraard hopen we op een volle zaal, want een ieder van ons is toch wel benieuwd wat de "specialisten" ervan zeggen.

Van de voorzitter.

Voor vele is de vakantie weer voorbij en de eerste hobbyavond komt in zicht. Op 3 september gaan we weer van start met een nieuw seizoen aquariumgebeuren. Als bestuur hebben we aan de hand van suggesties van uw kant een programma opgesteld. Geprobeerd is een mix te vinden, zodat ieders wens wordt vervuld. Voor een jaaroverzicht, zie elders in dit blad. Verder kunt u weer een aantal evenementen verwachten op aquariumgebeuren, n.l. op 20 oktober de Nationale Aquariumdag - beurs in de Veluwe-hallen in Barneveld. En een week later de landelijke aquariumdag in Hoogezand. Later in het seizoen is er dan nog een aqua-marktdag.

Het komend seizoen gaan we ook weer door met de gastheeravonden. Men gaat proberen hier wat vernieuwing in aan te brengen. De informatie hierover komt in het volgende maandblad te staan. Wilt u aan deze avonden deelnemen, laat dit dan even aan Joop Oosterwold weten, het telefoonnummer is 0598-395385.

Ook onze goedlopende planten tafel gaat in september van weer start. Neem overvloedige plantjes mee naar de hobbyavond, en leg ze op tafel, zodat uw medeaquariaan hier gebruik van kan maken. Voor vissen ligt dat even anders, wij als bestuur zien liever geen vissen op de planten tafel, maar heeft u die toch over breng ze dan even naar Hans Osendarp, voor visjes van de vereniging is een aquarium beschikbaar. Ik zorg voor herplaatsing binnen de vereniging.

Aquaria H-S heeft een extra evenement op het programma staan n.l. de Uitslag van de huiskering van het District Noord Nederland. In maart 2002 komt aquariumhoudend Noord Nederland naar Hoogezand. We gaan er een mooie avond van maken.

We gaan in september van start met de uitslag van onze vijverkeuring, welke in juni j.l. is gehouden door de heren Rudolpus uit Assen, ook zij zullen deze avond vertellen aan de hand van dia's en videobeelden wie zijn/haar waterpartij er het mooist bij had liggen. Ik ben zeer benieuwd naar de uitslag hiervan. Als er nog tijd over is kunt u wat beelden zien van de excursie die we gemaakt hebben met de vereniging naar de vijvertuinen van Ada Hofman. Graag tot ziens op onze eerste hobbyavond in de Reenske Compagnie.

Hans Osendarp

Excursie naar de Botanische Vijvertuinen van Ada Hofman.

10 juni 2001.

Via "OHRA Verzekeringen en Bank Groep" kwam ik nog niet zo lang geleden in het bezit van de brochure "Toptuinen van Nederland".

Onder de pakkende kopzin "Kom genieten van de heldere vijvers van Ada Hofman; bent U een tuin- of vijverliefhebber dan is een bezoek aan deze vijvertuinen eigenlijk een must", wordt in deze brochure een beknopte beschrijving gegeven van de Botanische Vijvertuinen van Ada Hofman in Loozen bij Gramsbergen. Was het mede dank zij deze opwekking dat het altoos ijverige bestuur van onze vereniging deze tuinen als doel had gekozen voor onze jaarlijkse excursie; misschien dat we dat nog ooit eens te weten komen - een goed alternatief voor een aanvankelijk aan "Ecodrome" in Zwolle gepland bezoek was het mijns inziens wel.

Waar in Nederland vind je op een oppervlakte van ca. 2,25 hectare een dertigtal tuinen met 50 (!) vijvers, die samen met 3 grote natuurvijvers, een tuin van waarachtig paradijselijke allure vormen; een tuin qua aanleg en ambiance een oud-italiaanse villa ergens in de Toscane of Umbrië waardig. Alleen al de rijkdom aan planten, bomen en struiken in al hun variëteit aan vormen en kleuren; kortom een tuinencomplex dat in alle jaargetijden en onder (vrijwel) alle

weersomstandigheden boeit. In dat tuinencomplex wemelt het bovendien van leven; duizenden kikkers (de grootste populatie groene kikkers in Nederland) vele hazelwormen, salamanders en hagedissen bevolken de diverse vijvers en de oevers daarvan, terwijl ook tal van bijzondere vogels regelmatig de tuinen bezoeken voor het vinden van hun voedsel en het lessen van hun dorst. In de zomer en in de herfst komen daar dan natuurlijk ook nog de vlinders en andere insecten bij; naar verluidt behoren maar liefst 24 verschillende soorten dagvlinders tot de regelmatige bezoekers van deze tuin.

Ik zal U niet vermoeien met een uitputtende beschrijving van dit unieke stukje natuur dat bovendien midden in een prachtige, landelijke omgeving ligt. De tuinen van Ada Hofman moet je hebben gezien, geroken, gevoeld en geproefd !!!.

Een enkel detail slechts zij hierna vermeld.

Om te beginnen: de entree.

In de privé-vijver naast de ingang van het complex bevindt zich een beeldengroep, voorstellende Ada, die na het planten van de vele in de vijvers aanwezige waterlelies, door haar man letterlijk uit het water wordt getrokken. De maker van deze beeldengroep heeft naar mijn (ondeskundig) oordeel op overtuigende wijze uitgebeeld hoeveel moeite het Ada heeft gekost om zich van haar werk los te maken; zo te zien was ze maar al te graag tot in lengte van dagen temidden van al die waterlelies in de vijvers gebleven.

Ten tweede: de daktuin.

Vanaf deze tuin, die is aangelegd op de privé-woning van de familie Hofman en mede door de aanwezigheid van een fraaie beeldengroep op zich al zeer de moeite waard is, heb je een prachtig uitzicht over het gehele tuinencomplex; een uitzicht dat je uitnodigt om in alle rust te gaan genieten van al het moois dat het complex te bieden heeft.

Ten derde: de pergola.

De in bogen geplaatste pergola bestaande uit met klimop begroeide afrasteringpalen levert prachtige doorkijkjes richting de grote vijvers en de daarachter liggende tuinen op. Op het strand aan de voet van deze pergola waant men zich compleet in zuidelijke sferen; waar in Toscane, Umbrië of waar dan ook in Italië vindt men iets wat hierop lijkt. Ik miste alleen nog een klein orkest bezig met de uitvoering van muziek uit de Italiaanse barokperiode, bijvoorbeeld "de vier jaargetijden" van Vivaldi.

Last bot not least: de kikkers.

Kennelijk vanuit het motto "wie zijn kikkers lief heeft, kastijdt ze" waagt Ada zich, voorzien van een "zweepje", met regelmatige tussenpozen tussen "haar" kikkers. Wie evenwel een masochistisch tafereel verwacht, komt danig bedrogen uit. Het bedoelde zweepje is niet bedoeld om er de kikkers mee te slaan, maar hun tot hoge sprongen te verleiden. In een aan dat zweepje bevestigd blaadje zien de kikkers een aantrekkelijke prooi (of een charmante lady-kikker) en om dat smakelijke hapje (deze aantrekkelijke partner-to-be) te pakken te krijgen getroosten ze zich de nodige moeite en dat heeft hoge sprongen tot gevolg.

Ik neem aan dat de rond twintig deelnemers aan deze excursie net zo hebben genoten als ik (en mijn lady-kikker). Degenen die om wat voor redenen dan ook niet aan deze excursie hebben deelgenomen hebben iets gemist; gelukkig is het tuinencomplex dit jaar nog tot 1 november geopend (en volgend jaar natuurlijk ook weer). Ik zou zo zeggen: gaan en neem

vooral je fototoestel/videocamera mee !!!!!.

Rien Smit.

Door in de vermelde woorden in de puzzel weg te strepen blijft er een woord van vijftien letters over. Het is een andere benaming voor streekaquarium. De woorden dienen horizontaal, verticaal, diagonaal, van zowel links naar rechts als andersom te worden weggestreept. De letters kunnen vaker worden gebruikt.

Veel puzzelplezier toegewenst.

N	B	A	T	K	W	E	E	K	V	O	R	M
E	R	B	C	L	A	V	R	E	E	M	E	U
T	A	T	I	B	A	H	P	I	O	D	V	I
N	K	R	C	U	S	T	T	T	O	E	E	R
A	W	A	H	H	H	O	U	B	R	S	R	O
L	A	A	L	C	O	B	S	Z	L	I	L	T
P	T	G	I	S	I	G	O	A	L	V	I	I
R	E	L	D	F	N	R	R	P	E	L	C	R
E	R	A	E	I	G	V	A	L	G	E	H	R
T	Q	X	D	E	E	N	L	E	N	G	T	E
A	V	E	N	U	O	K	A	R	E	O	I	T
W	O	R	T	E	L	H	O	U	T	K	N	I
V	L	I	N	D	E	R	V	I	S	U	G	M

ALG
BRAKWATER
CICHLIDE
HABITAT
KOGELVIS

SLAK
STENGEL
TERRITOTIUM
TRAAG
TUBIFEX

KOI
KWEEKVORM
LARVE
LENGTE
LICHT
MEERVAL
NBAT
NEON
PH

VEN
VERZORGEN
VERLICHTING
VLINDERVIS
VOEDINGSBODEM
WAAS
WATERPLANTEN
WORTELHOUT
SCHUB

De schuttersvis

A.V. Aqua Vita, Helden
auteur: J. Rensenbrink

De schuttersvis is ondergebracht in het geslacht *Toxotes*, waarin voor zover mij bekend een zestal soorten voorkomen. Hiervan zijn de *Toxotes jaculator* en *Toxotes chatareus* het meest bekend. Deze twee soorten worden vaak door elkaar gehaald. Het gedrag is gelijk, maar er zijn wat verschillen in tekening en in het aantal verharde vinstralen. Een vis met een waterpistool!

Soms komen in de natuur zoveel dingen voor die zo ongeloofwaardig schijnen, dat deskundigen deze, voorzichtig geworden door de inderdaad met veel fantasie opgesierde verhalen van reizigers, bij voorbaat naar het rijk der fabelen verwijzen. Toen reizigers uit Zuidoost-Azië terug kwamen met verhalen dat ze vissen hadden gezien die hun prooi boven water vingen door er druppels water naar toe te schieten, werd daar ook geen geloof aan gehecht. Het lijkt ook te mooi om waar te zijn, een vis die dicht onder het wateroppervlak zwemt en scherp oplet of er boven water insecten e.d. op planten zitten. Zich dan in de juiste positie manoeuvreert en vervolgens een druppel water naar het slachtoffer schiet met een kracht en een precisie, die ertoe leiden dat de prooi in het water tuimelt. Vervolgens een flinke hap en het is gebeurd!

Het klopt echter helemaal. Ruim tweehonderd jaar door het verhaal steeds weer op tot het in 1935 kon worden bewezen. Niet in de natuur, maar in het toenmalige aquarium van de stad New York. Sindsdien zijn de schuttersvissen, want zo zijn ze bekend geworden, in de meeste openbare aquaria geziene gasten. Wie geluk heeft kan ze daar ook regelmatig aan het werk zien. Zo gauw ze boven het water een voorwerp zien dat in aanmerking komt om te worden beschoten, zwemmen ze erheen. Duidelijk is te zien dat ze eerst een goede positie kiezen. Raak schieten is voor zo'n vis een ingewikkelde zaak. Omdat de ogen zich onder water bevinden, moeten ze rekening houden met het feit dat de lichtstralen op de overgang van lucht naar water, onder een zekere hoek worden afgebogen. Dat betekent dat de prooi door de vis wordt gezien op een plaats waar die eigenlijk niet zit. Om raak te schieten moet een zekere correctie worden toegepast. Ten opzichte van het punt waar de vis zijn prooi ziet, moet hij een aantal keren 'mis'schieten om de prooi te raken. Hoe dat precies werkt is niet bekend. Wel duidt alles erop dat het een aangeboren werkwijze betreft. Vissen met een afwijking aan de

bek schieten consequent mis, terwijl een menselijke schutter met een geweerloop die een afwijking vertoont, toch wel raak kan leren schieten. Een verklaring zou kunnen zijn dat de vis zich zo instelt dat hij de prooi op een bepaald punt van het netvlies ziet geprojecteerd en dan pas schiet. Maar helemaal automatisch gaat het toch niet. Is het eerste schot niet raak, dan wordt er een beetje gecorrigeerd en volgt een tweede poging en eventueel een derde poging. Mocht dat ondanks alles niets opleveren, dan verliest de vis zijn interesse. Kennelijk zijn vissen niet zo dom als veel mensen verwachten. In het begin schieten ze in het aquarium op alles wat hun aandacht trekt. Op een glimmend sleuteltje, zowel als op een meelworm of zelfs op het gloeiende uiteinde van een sigaret. Maar al gauw leert de vis dat een sleuteltje niets oplevert en een sigaret ook niet. Die worden dan ook snel genegeerd. De precisie waarmee de vissen schieten is opmerkelijk. Tot op de afstand van een meter blijken Siamese schuttersvissen bijna 100% raak te schieten. Daarbij moeten we bedenken dat het dier niet alleen rekening moet houden met de lichtberekening, maar ook met het feit dat de kracht die nodig is om de druppel weg te schieten, ook het lichaam van de vis verplaatst. Om van de golfjes en rimpelingen in het wateroppervlak maar te zwijgen. Daar hoort niet alleen een buitengewoon scherp gezichtsvermogen bij, maar ook een heel gecompliceerd 'rekencentrum' in de hersenen, dat de waargenomen gegevens omzet in allerlei nauwkeurig gecoördineerde spierbewegingen. In het aquarium ziet men meestal *Toxotes jaculatrix* (*Toxotes* = boogschutter en *jaculator* = slingeraar), een vis met een lengte van ongeveer 20 cm als hij helemaal volgroeid is. Alle schuttersvissen leven in kustgebieden. Vaak in het brakke water van mangrovebossen en riviermondingen in een deel van Zuidoost-Azië en het aangrenzende kustgebied van Australië. Men denkt dat ze hun eieren in zee afzetten, maar over de voortplanting is maar weinig bekend. De jongen verschijnen in Zuidoost-Azië in mei aan de kust. Als ze nog maar een paar centimeter lang zijn, beginnen ze al met schieten. Maar het resultaat is dan nog niet indrukwekkend. Ze krijgen een kleine druppel niet verder dan een paar centimeter weg. Hun voedsel zal wel bestaan uit diertjes die ze in het water zelf vinden. Overigens bestaat de indruk dat het effect van het schieten wel afhangt van de ervaring van de schutter en van de prooi waarop gejaagd wordt. De manier van schieten varieert. Soms wordt met kennelijke moeite een forse druppel geproduceerd, die recht op zijn doel afgaat. Maar soms verstuipt de druppel kort na de start en wordt de prooi getroffen door een hele regen van kleine druppeltjes. Aangenomen wordt dat de kracht dan nog groot genoeg is om te zorgen dat het slachtoffer zijn evenwicht verliest en in het water valt. Met deze 'hageltechniek' is de trefkans natuurlijk veel groter. Er zijn ook schuttersvissen die de indruk wekken, er maar een beetje op los te schieten. In plaats van enkele welgerichte schoten te lossen, blijven ze als een soort machinegeweer druppels min of meer in de richting van de prooi schieten tot ze succes hebben. Alles wijst erop dat deze merkwaardige manier van doen, niet alleen verbazingwekkend, maar ook buitengewoon ingewikkeld is. Er ligt zoals gezegd vrijwel zeker een aangeboren gedragswijze aan ten grondslag, maar dieren zijn nu eenmaal geen automaten. Allerlei variaties op grond van individuele verschillen maken de zaak verre van eenvoudig om te bestuderen. Maar daarin ligt toch een groot deel van de charme van het bestuderen van levende wezens!

Jaaroverzicht seizoen 2001/2002

3 September: uitslag van de vijverkeuring (beoordeling) door Dhr. Rudolphus.

1 Oktober: Dhr. Huub Custers met een lezing over de huiskeuring.

5 November: Dhr. Brokke met een lezing over "Het grote zeeaquarium".

3 December: Dhr. Koolwaaij met een voorlopig nog onbekende lezing.

7 Januari: natuurlijk de uitslag van onze huiskeuring.

4 Februari: onze vreselijk gezellige jaarvergadering.

4 Maart: Giny Kasenir met een lezing over op en om Rottumerplaat .

1 April (geen grapje): als het mee zit een lezing over vijvers door Marcel Veldhuis.

6 Mei: waarschijnlijk de ervaringen van Hans Osendarp en Ernst van Genne over hun reis naar Colombia.

? Juni: een gezellige barbecue.

Natuurlijk kan hier nog iets in veranderen maar dat leest je dan wel in ons maandblad.

Het bestuur.

Carassius auratus (Goudvis)

overgenomen uit: A.V. Natuurvrienden Zwolle
auteur: Karst Mulder

Siervis of consumptievis, dat vraag je je wel eens af wanneer je bij een aquariumhandel komt en ziet hoeveel goudvissen er verkocht worden. Van een handelaar hoorde ik dat hij klanten heeft, die elke 14 dagen een nieuwe goudvis kopen omdat de vorige al weer dood is. De goudvis, *Carassius auratus*, komt oorspronkelijk uit China. Zijn natuurlijke kleur is witachtig. Enkele bekende kweekvormen zijn de sluiersaart, de telescoopvis en de telescoopsluiersaartvis. Deze kweekvormen komen in diverse kleurvariaties voor, zoals wit/goud en zwart/wit/goud. De vissen worden op kleur en op vorm gekweekt in grote vijvers of grote aquaria. Alle goudvissen hebben veel ruimte nodig, dus de overbekende goudvissenkom is eigenlijk een martelapparaat voor deze vissen. De geringe ruimte, het niet of nauwelijks aanwezig zijn van planten die koolzuur omzetten in zuurstof en de te lage temperaturen zijn allemaal factoren die meehelpen om de goudvis zo snel mogelijk om zeep te helpen. Welke eisen stelt een goudvis eigenlijk verder aan ons, behalve dat hij veel ruimte nodig heeft. Ten eerste de temperatuur van ca. 18 gr.C. Deze temperatuur mag 's nachts teruggelopen naar ca. 12 graden. Ten tweede moet het aquarium beplant zijn met stevige planten, daar de goudvis ze anders op zal eten. Te denken valt aan sagittaria soorten, maar ook waterplanten als waterpest en hoornblad dienen aanwezig te zijn. Waterplanten produceren namelijk veel zuurstof. Willen wij met deze vissen gaan kweken, dan dienen wij ervoor te zorgen dat er ook fijnbladige planten aanwezig zijn. Als we een goed kweekstel hebben geselecteerd, moet deze circa twee dagen op een temperatuur van plusminus 12 graden

gehouden worden. Daarna kunnen wij de temperatuur verhogen naar 20 graden. Dit is namelijk de goede kweektemperatuur. De kweekbak moet goed beplant zijn, daar de goudvis zijn eigen eitjes niet versmaad. Als de paring heeft plaatsgevonden moeten de ouderdieren dus uit de kweekbak worden verwijderd. Tijdens de paringsperiode heeft het mannetje witte knobbels op zijn kieuwdeksels. Een goudvis kan maximaal 20 cm groot worden. Tenslotte mag de voeding zeker niet vergeten worden. De goudvis lust behalve droogvoer ook graag groenvoer en op zijn tijd ook levend voer, zoals watervlooiën en muggenlarven. Ik hoop dat na dit verhaal de vissenkomp, een plantenbak wordt en de goudvis de ruimte krijgt waar ze recht op hebben.